

Regeling van het wetenschappelijk onderwijs
(Wet op het wetenschappelijk onderwijs)

NOTA NAAR AANLEIDING VAN HET
EINDVERSLAG

(Ingezonden bij brief van 12 oktober 1960)

Nr. 17

De ondergetekende moge hieronder doen volgen de antwoorden der Regering op de vragen, opgenomen in het op 10 oktober 1960 uitgebrachte eindverslag der commissie van voorbereiding op het onderhavige wetsontwerp.

1.

De ondergetekende onderschrijft in beginsel de zienswijze van de leden der commissie, die dit punt bij het mondeling overleg ter sprake hebben gebracht, dat als uitgangspunt bij de beoordeling van dit vraagstuk kan worden gesteld, dat het onderwijs ook in deze faculteiten, althans voor een belangrijk deel, het karakter heeft van theoretisch-wetenschappelijke vorming. Ook naar zijn mening is dit het gezichtspunt, van waaruit dit onderwijs door de Overheid moet worden gezien, met het gevolg, dat het in beginsel, evenals het overige onderwijs aan een bijzondere universiteit, subsidiabel kan worden geacht.

Hij is voorts van oordeel, dat het — in aanmerking nemende, dat het onderwijs in de theologische faculteiten van de openbare universiteiten grotendeels door de Overheid wordt bekostigd — in de lijn ligt van het in artikel 16, tweede lid, van het herziene wetsontwerp 2597 tot uitdrukking gebrachte beginsel van de gelijkwaardige ontwikkelingsmogelijkheden, indien ook de mogelijkheid van subsidiëring van de theologische faculteiten der bijzondere universiteiten wordt geboden.

Mitsdien is de ondergetekende bereid de totstandkoming van een regeling te bevorderen, welke de bedoelde mogelijkheid opent. Hij heeft daartoe een ontwerp-nota van wijzigingen opgesteld, die hij — overeenkomstig zijn toezegging tijdens het mondeling overleg met de commissie — op 6 augustus jl. ter fine van advies aan de bijzondere universiteiten heeft toegezonden. De schriftelijke adviezen dezer instellingen hebben hem aanleiding gegeven zich nader over verschillende kwesties, die zich in dit verband voordoen, te beraden. Daarbij is hij tot de conclusie gekomen, dat, gezien het geheel eigen karakter van de faculteit der godgeleerdheid aan de bijzondere universiteiten, de Overheid bij het formuleren van eisen van deugdelijkheid een nog grotere terughoudendheid in acht heeft te nemen dan zij in het algemeen reeds bij het stellen van subsidievoorwaarden aan het bijzonder onderwijs heeft te betrachten. Voorts zal, gezien het ter zake bij de bijzondere universiteiten bestaande verschil van inzicht, een subsidiëring in ieder geval in een zodanige vorm moeten worden geregeld, dat het bestuur van de vereniging of de stichting, waarvan een bijzondere universiteit uitgaat, in volle vrijheid zal kunnen beslissen of het al dan niet van de geboden mogelijkheid gebruik wenst te maken. Over deze en andere met een subsidiëring van bijzondere theologische faculteiten samenhangende problemen heeft de ondergetekende vervolgens ook mondeling met vertegenwoordigers dezer universiteiten overleg gepleegd. Bij dit overleg, dat op 10 oktober jl. heeft plaatsgevonden, bleek een der instellingen van mening, dat er thans terstond een wettelijke voorziening moest worden getroffen, terwijl de andere van oordeel was, dat in verband met verschillende vraagstukken en mogelijkheden, welke zich hierbij voordoen, een nadere studie de voorkeur verdient. Nu bij dit overleg geen volledige eenstemmigheid over de meest wenselijke oplossing werd bereikt, meent de ondergetekende op dit ogenblik nog geen wijziging te moeten voorstellen.

2.

Nadat het rapport van de tweede commissie-Van der Pot bij schrijven van 19 september 1958, H.O.W. 45.070 I, aan de universiteiten en hogescholen ter fine van advies was toegezonden, werd bij Koninklijke Boodschap van 29 oktober 1958 het wetsontwerp nr 5350 tot regeling van het voortgezet onderwijs aan de Tweede Kamer aangeboden. Ofschoon dit ontwerp geen artikelen bevat, die rechtstreeks het wetenschappelijk onderwijs betreffen, was het toch noodzakelijk, in verband met een passage in de memorie van toelichting (blz. 11, rechterkolom, laatste twee alinea's e.v.), in het ontwerp tot regeling van het wetenschappelijk onderwijs een aanvulling op te nemen voor wat betreft de regeling van de toelating. Bij schrijven van 28 november 1958, H.O.W. 47.002, is aan de curatoria der instellingen van hoger onderwijs gevraagd bij het uitbrengen van hun advies over dit punt deze aanvulling van artikel 95 uit het rapport van de tweede commissie-Van der Pot (artikel 26, vierde lid, van het herzien ontwerp van wet op het wetenschappelijk onderwijs) in hun beschouwingen en in die van de senaat te willen (doen) betrekken.

Enkele instellingen hebben direct advies over deze kwestie uitgebracht; andere hebben dit in een later stadium gedaan, namelijk toen hun het herzien ontwerp 2597 werd toegezonden. Van sommige instellingen is geen reactie ontvangen.

Hieronder volgt een samenvatting van de adviezen, welke ten dele zijn uitgebracht naar aanleiding van de brief van 28 november 1958, ten dele naar aanleiding van de toezending van het herzien ontwerp 2597.

Nederlandse Economische Hogeschool. Senaat en curatoren zien geen reden om voor de economische wetenschappen een andere regeling te maken dan de bestaande. Met toevoeging van het voorgestelde lid van artikel 95 van het wetsontwerp 2597 kunnen senaat en curatoren zich verenigen; ten aanzien van de andere vakgebieden menen zij zich van het uitspreken van een oordeel te mogen onthouden.

Vrije Universiteit te Amsterdam. Bij de senaat bestaan tegen de inhoud van de gedachtengang in de memorie van toelichting op het wetsontwerp 5350 (die de aanleiding vormde voor de toevoeging van een nieuw lid aan artikel 95) ernstige bezwaren. Zijn betoog is dan ook in het bijzonder tegen deze toelichting (die aanzienlijk verder gaat dan het thans voorgestelde artikel) gericht. Kort samengevat zijn de belangrijkste in het senaatsadvies daartegen aangevoerde bezwaren:

1°. Het is zonder meer onmogelijk met een eindexamen h.b.s. A of B klassieke letteren of theologie te studeren en evenzeer om met een diploma gymnasium A of h.b.s. A zonder meer wiskunde te studeren.

2°. De eventuele „lacunes in kennis” zullen in bepaalde gevallen niets meer of minder zijn dan kloven in kennis, die zo groot zijn, dat bij een geregelde oefening de school enige jaren nodig zou hebben om de leerlingen tot het nodige niveau van kennis te brengen.

3°. De voorgestelde verruiming van de studiemogelijkheid is in wezen strijdig zowel met de aard van het tot dusver in Nederland georganiseerde onderwijs alsook met de aard van de universitaire studie zelf.

4°. Het betoog, dat verreweg de meeste leerlingen van het v.w.o. zelf al de goede keus doen in de richting van de te kiezen universitaire studie en dat de voorgestelde maatregel slechts van belang is voor een kleine groep, stelt de zaken te gemakkelijk. Een zeer belangrijk percentage van de leerlingen weet aan het einde van de vierde klas van het gymnasium nog niet in welke richting zij later willen studeren en het is geen uitzondering, dat jonge mensen na hun eindexamen nog tijden aarzelen over de te kiezen richting.

5°. Wat de voorbereiding tot de voortentamina van de „verkeerd gediplomeerden” betreft, is de senaat met de Minister van oordeel, dat dit geen taak van de universiteit is. De senaat vindt echter geen voldoende grond voor de gedachte

van de Minister, dat de grote vrijheid, die de student aan de Nederlandse universiteiten en hogescholen heeft, hem voldoende gelegenheid biedt daar zelf voor te zorgen.

6°. In een zeer beperkt aantal gevallen heeft het misschien enige zin het openen van een mogelijkheid als thans besproken te overwegen. De in artikel 95, tweede lid, sub c, van het ontwerp hoger-onderwijswet (rapport tweede commissie-Van der Pot) opgenomen toelating van bezitters van het eindexamen gymnasium A tot de examens in de faculteit der geneeskunde is daarvan een voorbeeld. Mochten meer dergelijke uitzonderlijke situaties voorkomen, dan kan daarvoor te allen tijde een speciale maatregel worden getroffen, waarbij het echter aanbeveling zal verdienen daarmee te wachten totdat (eventueel) enige ervaring zal zijn verkregen inzake het met betrekking tot de studie in de geneeskunde bepaalde.

Gemeentelijke Universiteit te Amsterdam. Bij het voorlopig summier overleg over het ingrijpende voorstel met betrekking tot de toevoeging van een nieuw lid aan artikel 95 inzake de toelating tot de examens bleek, dat er bij de senaat — hoezeer deze bereid is de principiële aanvaardbaarheid van verruimingen tot toelating ernstig in overweging te nemen, waartoe thans de gelegenheid ontbrak — verontrusting en beduchtheid bestaat, dat de faculteiten (welke toch reeds veelal overbelast zijn, hetgeen nog verergerd wordt door de snelle toeneming van het aantal studenten) door de ontworpen regeling in het nieuwe lid van artikel 95 opnieuw belast zullen worden in een mate, welke thans niet volledig overzien kan worden. Bovendien zijn de faculteiten niet geoutilleerd voor deze taken. Ten slotte acht men het gevaar van een ongelijke en verschillende beoordeling door de faculteiten en interfaculteiten geenszins denkbeeldig.

Adviezen naar aanleiding van de toezending van het herzien ontwerp 2597 (artikel 26, vierde lid).

Rijksuniversiteit te Leiden. Het scheppen van de mogelijkheid, welke de bepaling van artikel 26, vierde lid, biedt (een verruiming van de in artikel 135 van de vigerende hoger-onderwijswet toegestane aanvullende colloquia) juicht de senaat toe. Het bevreedt hem evenwel, dat, waar de colloquia, die in dit geval aanvullingen zijn van tot universitaire studie voorbereidende opleidingen, terecht wel aan hem zijn toevertrouwd, de bevoegdheid tot het opleggen van vaak noodzakelijke aanvullingen voor minder uniforme en soms voor universitair onderwijs onvoldoende beroepsopleidingen aan senaat en faculteiten wordt onthouden.

Rijksuniversiteit te Utrecht. Er zou duidelijk tot uiting moeten komen, dat het academisch statuut elk der vakken „waarin niet voldoende is geëxamineerd” dient aan te wijzen als een der vakken, waarin belanghebbende ten genoegen van de betrokken faculteit of interfaculteit, afdeling of tussenafdeling moet aantonen voldoende kennis tot het volgen van onderwijs te bezitten.

3.

Mede naar aanleiding van het met de commissie gevoerde mondeling overleg heeft de ondergetekende zich nader beraden over een mogelijkheid om tegemoet te komen aan de door de colleges van curatoren van de technische hogeschool te Delft en de technische hogeschool te Eindhoven naar voren gebrachte bezwaren tegen het bepaalde in artikel 27, derde lid. Dit beraad heeft hem ertoe geleid aan deze colleges een tussenoplossing voor te leggen, die inhoudt, dat in de onderhavige bepaling achter „hogescholen de” de woorden „daarbij aangewezen” worden toegevoegd.

Deze wijziging betekent, dat het academisch statuut niet slechts zal moeten bepalen tot het afleggen van welke examens aan de technische hogescholen de getuigschriften van met goed gevolg afgelegde examens aan de hogere technische scholen automatisch toegang geven, maar tevens van welke afdelingen van een hogere technische school het getuigschrift voor een dergelijke toelating in aanmerking komt.

Door deze wijziging is de bepaling over de toelating van de h.t.s.-ers tevens op dezelfde wijze geregeld als die van bezitters van middelbare akten tot het afleggen van bepaalde universitaire examens (artikel 27, vierde lid).

Op dit voorstel is nog geen reactie van de hogescholen ontvangen.

4.

De ondergetekende is van mening, dat de term „verzorging van het onderwijs” in artikel 45, vierde lid, ruim kan worden geïnterpreteerd. Wanneer de Kamer nochtans de voorkeur zou geven aan de term „het belang van het onderwijs”, dan kan hij zich daarmee zeer wel verenigen.

5.

Naar aanleiding van de vraag of er in de periode na de oorlog ook besmettingshaarden van tuberculose onder het personeel van de universiteiten en hogescholen zijn ontdekt, kan de ondergetekende, na ingewonnen inlichtingen, het volgende mededelen.

Bij de rijksuniversiteit te Leiden hebben zich de volgende gevallen voorgedaan, waarin bij een lid van het personeel tuberculose werd ontdekt: in de jaren 1953, 1954 en 1956 telkens één geval; in 1957 twee gevallen; in 1958 één geval en in 1960 één geval.

Bij de rijksuniversiteiten te Utrecht en te Groningen en de technische hogeschool te Delft bleek het zonder een tijdrovend onderzoek niet mogelijk te zijn de gevallen, welke zich na de oorlog hebben voorgedaan, naar het aantal en het tijdstip van voorkomen te traceren. Men kon echter bij alle drie deze instellingen de verzekering geven, dat dit er in deze gehele periode slechts enkele zijn geweest. Bij de technische hogeschool te Eindhoven kwam sedert de oprichting nog geen enkel geval voor.

Bij de Gemeentelijke Universiteit te Amsterdam heeft zich, sedert vijf jaar geleden de administratie der personeelszaken naar de universiteit zelf werd overgebracht, geen enkel geval van deze aard voorgedaan.

Bij de Vrije Universiteit is in de laatste zes tot zeven jaar slechts één geval van tuberculose onder het personeel voorgekomen en dat betrof dan nog een verpleegster van het academisch ziekenhuis.

Bij de universiteit te Nijmegen en de economische hogeschool te Tilburg heeft zich na de oorlog geen enkel geval van deze aard voorgedaan en bij de economische hogeschool te Rotterdam in ieder geval sinds 1951 niet.

6.

De ondergetekende heeft zich inmiddels tot zijn ambtgenoot van Sociale Zaken en Volksgezondheid gewend, ten einde diens aandacht te vragen voor de vraag of aanleiding zou kunnen bestaan het personeel van de universiteiten en hogescholen wettelijk te verplichten zich periodiek aan röntgenologisch onderzoek te onderwerpen.

Het overleg over deze aangelegenheid is nog niet beëindigd en zal nog enige tijd vorderen.

7.

De ondergetekende heeft zich nader beraden over de bij de bespreking van artikel 62 gestelde vraag of het mogelijk is de verplichting tot het inwinnen van advies van de lectoren inzake regelingen betreffende het door hen te geven onderwijs en in het bijzonder inzake de regeling van de studieduur thans in de wet op te nemen. Hij blijft evenwel ook na dit nader beraad van oordeel, dat dit een aangelegenheid is, welke in het bestuursreglement van de universiteit of hogeschool behoort te worden geregeld. Zoals hij reeds bij het mondeling overleg opmerkte, zijn deze bestuursreglementen aan de goedkeuring van de Kroon onderworpen, zodat erop kan worden toegezien, dat de hierbedoelde verplichting daarin inderdaad wordt vastgelegd.

*De Minister van Onderwijs, Kunsten
en Wetenschappen,*

J. CALS.